herpy

GEKONY

Texas banded gecko

Coleonyx brevis

Coleonyx brevis to mały, delikatny gekon pustynny z pustyni Chihuahua w południowo-zachodnich Stanach Zjednoczonych i północnym Meksyku. Jest prążkowany, ma ruchome powieki, nie ma lamelek pod palcami i jest aktywny o zmierzchu i w nocy. Hodowla przypomina utrzymanie miniaturowej wersji *Eublepharis macularius*, ale ten gatunek bardzo źle znosi branie do ręki.

Rodzina: Eublepharidae Dawna nazwa: *Coleonyx variegatus brevis*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**10-12 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**1,9-3,3 g**
Długość życia	**15 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Skalny i naziemny**
Środowisko	**Pustynia, półpustynia i tereny skaliste**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**75 × 30 × 30 cm** D × S × W dla 3 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**22-29 °C**
Miejsce wygrzewania	**32-35 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**30-40%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Zniesienia w roku	**2-3**
Inkubacja	**60 dni** przy 26-29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Coleonyx brevis to mały i smukły gekon o zaostrzonej głowie, dużych oczach z pionową źrenicą i cienkich kończynach. Podobnie jak pozostałe gatunki z rodziny Eublepharidae ma ruchome powieki, których większość innych gekonów nie posiada, a pod palcami nie ma lamelek. Skóra jest gładka i pokryta drobnymi, ziarnistymi łuskami, a ogon nie jest segmentowany.

Kolor podstawowy jest od różowego do żółtego, z brązowymi do czarnych poprzecznymi pasami. Młode mają wyraźne, regularne pasy, a z wiekiem pojawiają się plamki i ciemne wzory, przez co dorosłe osobniki wyglądają na bardziej cętkowane. Wygląd różni się w zależności od populacji. Samice dorastają do nieco większych rozmiarów niż samce.

Dorosły gekon mierzy 10-12 cm wraz z ogonem i waży około 2-3 g. Ogon jest mniej więcej tak długi jak tułów. Może zostać odrzucony, gdy zwierzę zostanie zaatakowane, a nowy ogon odrasta w ciągu 4-5 tygodni. Gdy zbliża się drapieżnik, gekon kieruje ogon w stronę napastnika i macha nim, tak aby drapieżnik zaatakował ogon zamiast tułowia. Przy dobrej opiece gatunek może dożyć 15 lat lub więcej.

Gatunek został opisany w 1893 roku przez Leonharda Stejnegera. Naukowa nazwa gatunkowa oznacza po łacinie "krótki". Przez pewien czas uważano go za podgatunek *Coleonyx variegatus*, ale dziś jest odrębnym gatunkiem.

To delikatne i szybkie zwierzę, które nie gryzie, ale może wydać cichy pisk, gdy się je podnosi. Branie do ręki je stresuje, dlatego najlepiej sprawdza się jako zwierzę do obserwacji.

Występowanie i środowisko

Coleonyx brevis żyje na pustyni Chihuahua i w przyległych suchych regionach południowej części Ameryki Północnej. W Stanach Zjednoczonych występuje w zachodnim Teksasie, zwłaszcza w regionie Trans-Pecos, oraz w południowo-wschodnim Nowym Meksyku. Miejscem typowym jest Helotes w hrabstwie Bexar w Teksasie.

W Meksyku gatunek występuje w stanach Chihuahua, Coahuila, Nuevo León, Durango, Tamaulipas i Zacatecas. W Teksasie spotyka się go także w zachodnich częściach zarośli w południowej części stanu.

> **Naturalny zasięg:** Stany Zjednoczone i Meksyk.

ŚRODOWISKO

Gekon zamieszkuje suche, kamieniste tereny o piaszczystym do kamienistego podłożu i rzadkiej roślinności złożonej z kaktusów, traw i krzewów. W ciągu dnia ukrywa się w norach i szczelinach, często pod płaskimi kamieniami. Gdy jest aktywny, prawie zawsze pozostaje na ziemi i rzadko wspina się na kamienie lub gałęzie.

Gatunek jest aktywny nocą i poluje od zachodu słońca przez 3-4 godziny, dopóki powietrze jest jeszcze wystarczająco ciepłe. Przez cały dzień pobiera ciepło od kamieni, pod którymi leży. Potrafi utrzymać temperaturę ciała powyżej 30 °C, ale radzi sobie też w szerokim zakresie temperatur powietrza. To warunek konieczny, by prowadzić nocny tryb życia na pustyni, gdzie noce bywają chłodne.

Hodowla

TERRARIUM

Dla jednego do trzech zwierząt potrzebne jest terrarium o wymiarach co najmniej 75 × 30 × 30 cm (długość × szerokość × wysokość). Większe jest zawsze lepsze. W mniejszym zbiorniku nie zmieści się jednocześnie źródło ciepła, kryjówka i wilgotna kryjówka. Liczy się tu powierzchnia dna, ponieważ zwierzę żyje na ziemi. Więcej niż trzy zwierzęta wymagają większej powierzchni.

Jako podłoże sprawdza się piaszczysta ziemia lub mieszanka piasku i gliny o grubości co najmniej 8 cm, aby gekon mógł kopać. Możliwe jest też twarde podłoże, np. płytki łupkowe, ale nie daje ono możliwości kopania. Nieco czystych, wolnych od chemikaliów liści na wierzchu pomaga utrzymać wilgotność. Usuwaj odchody codziennie, a całe podłoże wymieniaj co 3-4 miesiące.

Urządź terrarium z co najmniej dwiema kryjówkami, aby zwierzę mogło wybierać między ciepłą a chłodną. Płaskie kamienie, rurki korkowe, kora korkowa i gałązki w pustynnym stylu urozmaicają wystrój. Najlepiej zasłonić trzy boki terrarium, aby zwierzę czuło się bezpiecznie. Wentylacja musi być dobra.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

TEMPERATURA

Zapewnij gradient temperatur. Po ciepłej stronie powinna znajdować się kryjówka o temperaturze 32-35 °C, a w pozostałej części terrarium utrzymuj 22-29 °C. W nocy temperatura może spaść do 18-22 °C, ale nie niżej. Źródła ciepła wyłącza się na noc.

Użyj żarówki grzewczej o niskiej mocy na jednym końcu, nad ciepłą kryjówką. Jeśli żarówka nie nagrzewa kryjówki wystarczająco, uzupełnij ją matą grzewczą pod kryjówką. Mata musi zawsze być sterowana termostatem z czujnikiem umieszczonym wewnątrz kryjówki, ponieważ przegrzana mata może być śmiertelna. Unikaj promienników ceramicznych oraz czerwonych i niebieskich żarówek. Mierz temperaturę cyfrowymi termometrami z sondą zarówno w ciepłej kryjówce, jak i w chłodnym końcu.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Gatunek pochodzi z suchego klimatu i dobrze czuje się przy średniej wilgotności powietrza 30-40 %, mierzonej pośrodku terrarium cyfrowym higrometrem. Musi jednak mieć dostęp do wilgotnej kryjówki w chłodnym końcu, wypełnionej wilgotnym włóknem kokosowym lub torfowcem, o wilgotności co najmniej 70 %. Tam zwierzę udaje się przed linieniem.

Zraszaj chłodną stronę 2-3 razy w tygodniu, aby były krople wody do picia, a wilgotność na chwilę wzrosła. Nie stanowi to problemu przy dobrej wentylacji. Postaw też małą, płytką miskę ze świeżą wodą, którą wymienia się codziennie i raz w tygodniu szoruje bezpiecznym dla zwierząt środkiem dezynfekującym.

OŚWIETLENIE I UVB

Coleonyx brevis jest aktywny nocą i w zasadzie może przeżyć bez UVB, jeśli otrzymuje witaminę D3 z pokarmem. Zwierzęta są jednak zdrowsze przy słabym oświetleniu UVB, które dodatkowo wyraźnie wyznacza dzień i noc. Użyj świetlówki UVB lub kompaktowej żarówki UVB o niskiej mocy, zamontowanej w odbłyśniku nad ciepłą stroną, tak aby w pozostałej części terrarium zawsze był cień. Długość świetlówki powinna wynosić około połowy długości terrarium.

Strefa Fergusona nie została ustalona dla tego gatunku. Strefa 2 jest rozsądnym punktem wyjścia, gdy jest wiele kryjówek, dzięki czemu zwierzę samo decyduje, ile światła otrzymuje. Szkło i plastik zatrzymują UVB, więc okno nie dostarcza UV, natomiast może niebezpiecznie przegrzać terrarium. Wymieniaj oświetlenie UVB co sześć miesięcy.

Światło włącza się na 14 godzin latem i na 8 godzin zimą. Zmieniaj to stopniowo, naśladując pory roku, co reguluje też rytm hormonalny zwierzęcia.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Coleonyx brevis zjada owady i inne małe stawonogi. W naturze nie jest wyspecjalizowany i łapie większość tego, na co natrafi. Dzięki temu w terrarium przyjmuje wiele rodzajów owadów karmowych: karaczany dubia, karaczany discoidea, świerszcze, larwy muchy czarnej (BSF), hornwormy, jedwabniki i mącznika. Owady karmowe nie mogą być większe niż głowa zwierzęcia.

Młode karmi się codziennie, a dorosłe co drugi dzień. Podawaj tyle owadów, ile zwierzę zje w ciągu 15 minut. Owady karmowe powinny przez co najmniej dobę wcześniej otrzymywać dobry pokarm i płyny. Lekko oprósz je suplementem wapnia i witamin z niewielką ilością D3. Nic się nie stanie, jeśli od czasu do czasu pominiesz oprószanie.

Szybkie polowanie najlepiej widać, gdy owady wypuszcza się po zgaszeniu światła; zwierzę można też karmić z miękkiej pęsety. Zawsze trzymaj w terrarium małą miskę ze świeżą wodą.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek jest łagodny i nie gryzie, ale jest mały, szybki i delikatny, a branie do ręki go stresuje. Ogranicz je do minimum. Karmienie z miękkiej pęsety to dobry sposób, by być blisko zwierzęcia bez podnoszenia go. Nigdy nie chwytaj go za ogon. W niektórych przypadkach zwierzę może cicho piszczeć, gdy zostanie zaniepokojone.

W naturze samce i samice często przebywają pod tym samym kamieniem bez większej agresji, a w terrarium można trzymać kilka zwierząt razem. Nigdy nie trzymaj razem dwóch samców, ponieważ będą walczyć. Samce i samice trzymaj razem tylko wtedy, gdy chcesz uzyskać potomstwo. W razie wątpliwości trzymaj zwierzęta pojedynczo, a samice razem w małej grupie. Zwierzę jest najbardziej aktywne w pierwszych godzinach po zgaszeniu światła i przez większą część dnia pozostaje w ukryciu.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samice są nieco większe od samców. Gatunek rzadko ma więcej niż cztery pory przedkloakalne, rozdzielone na dwie grupy łuskami bez porów. Jak najpewniej odróżnić płcie, nie zostało udokumentowane dla tego gatunku, dlatego obejrzyj w pełni dorosłe zwierzę przez lupę. Wiek pierwszego kojarzenia w niewoli również nie jest udokumentowany, więc poczekaj, aż zwierzęta będą w pełni wyrośnięte i w dobrej kondycji.

GODY I KOPULACJA

W naturze sezon przypada na wczesną wiosnę, od marca do kwietnia. W terrarium najrozsądniej jest zimą zapewnić zwierzętom krótszy dzień i nieco chłodniejsze warunki, a następnie wiosną stopniowo wydłużać dzień i podnosić temperaturę. Nie jest jednak udokumentowane, jak chłodnego okresu spoczynku gatunek wymaga w niewoli.

Wpuść samca do samicy i obserwuj, aby nie doszło do walki ani zbyt wielu ugryzień. Usuń samca, jeśli samica jest wyraźnie zestresowana. Przez cały sezon podawaj samicy obficie owady i wapń.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa 1-2 jaja w zniesieniu, zwykle dwa. Może złożyć dwa do trzech zniesień w sezonie. Od rozpoczęcia tworzenia żółtka do złożenia jaj mija około 42 dni: żółtko odkłada się przez 30-32 dni, a jaja są składane ok. dziesięć dni później. Jaja są stosunkowo duże w porównaniu z wielkością samicy.

W naturze jaja są zakopywane w norze lub dołku w ziemi. Dlatego umieść w terrarium pojemnik do składania jaj z wilgotną mieszanką piasku i ziemi lub wermikulitem, z otworem w pokrywie. Samica czerpie z rezerw tłuszczu w ogonie i tułowiu, więc po złożeniu jaj musi dostać dodatkowy pokarm i wapń. Przerwij rozmnażanie, jeśli samica traci na wadze.

INKUBACJA

Jaja ostrożnie przenosi się, bez obracania, do małego pojemnika z wilgotnym wermikulitem lub perlitem. Zaznacz górną stronę i zagłęb je do połowy w podłożu. Pojemnik powinien mieć kilka małych otworów wentylacyjnych. Umieść go w inkubatorze.

Wyklucie następuje po około dwóch miesiącach. Inkubuj w temperaturze 26-29 °C; temperatura inkubacji nie jest udokumentowana dla tego gatunku i została zapożyczona od pokrewnych gatunków z rodziny Eublepharidae. U niektórych z nich płeć zależy od temperatury, ale nie zostało to zbadane u *C. brevis*. Jaja, które żółkną lub pleśnieją, są zwykle martwe, ale zostaw je, dopóki nie będziesz pewien.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Po wykluciu młode wyglądają jak małe dorosłe osobniki. Umieść je pojedynczo lub w małych grupach o podobnej wielkości w małym pojemniku z ręcznikiem papierowym lub piaskiem, dwiema kryjówkami, wilgotną kryjówką i małą miską z wodą. Utrzymuj taką samą temperaturę jak u dorosłych.

Młode karmi się codziennie małymi owadami oprószonymi wapniem i witaminami, np. małymi świerszczami, świeżo urodzonymi karaczanami dubia i skoczogonkami. Owady karmowe muszą być mniejsze niż głowa młodego. Wyjmuj żywy pokarm, jeśli nie zostanie zjedzony, aby nie niepokoił młodego. Regularnie waż i mierz młode. Doświadczeń z odchowem w niewoli jest niewiele, więc prowadź notatki i dziel się nimi.

Zdrowie i częste błędy

Coleonyx brevis jest odporny, gdy temperatura i wilgotność są właściwe, ale doświadczeń z tym gatunkiem w niewoli jest niewiele. Typowe błędy to:

- Za mało wapnia i witaminy D3, co prowadzi do miękkich kości i drżenia. Lekko oprószaj owady karmowe i zapewnij słabe oświetlenie UVB.
- Przegrzanie ciepłej kryjówki. Zawsze używaj termostatu do maty grzewczej i sondy w kryjówce.
- Zbyt suche powietrze bez wilgotnej kryjówki, przez co resztki wylinki przyklejają się do palców i końca ogona. Zapewnij wilgotną kryjówkę i spłukuj resztki letnią wodą.
- Stres spowodowany zbyt częstym braniem do ręki lub zbyt małą liczbą kryjówek. Może to prowadzić do braku apetytu i utraty ogona.
- Walki między samcami, skutkujące ugryzieniami i utratą ogonów.
- Niewłaściwy pokarm, np. zbyt duże owady lub tylko jeden rodzaj owadów karmowych.

Zdrowe zwierzę ma czyste oczy, gruby ogon i porusza się żwawo. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli gekon traci na wadze, nie je przez kilka tygodni lub wygląda na osłabionego.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/gekony/coleonyx-brevis